

Ricard Cuadra i Camprubí (1951- 1997)

L'elecció de la figura de Cuadra per al meu treball de recerca no va ésser presa a la lleugera: volia poder parlar d'ell evitant, en part, la Patum, sobre la qual s'han dit ja massa coses. Tenia aquest propòsit quan vaig descobrir l'enregistrament de les seves obres, fins aleshores desconegudes totalment per mi. A primera vista, una obra per a cor i orquestra, tres corals, una de música de cambra i dues per a cobla no són una obra massa extensa, però al moment d'escoltar-les vaig descobrir un estil personal i únic, l'estil del Ricard. Amb això, vaig quedar-me amb ganes d'aprendre més sobre la seva obra. El treball de recerca n'era l'ocasió perfecta. Val a dir, però, que la primera vegada que vaig escoltar les obres no em vaig poder estar d'arrufar el nas: vivim en un país on no estem habituats a sentir segons quines sonoritats en la música clàssica. Aquest fet, d'entrada potser negatiu, va portar-me a escoltar una vegada i una altra aquelles obres i altres obres d'estil semblant (per exemple, de Leoš Janáček, un dels compositors predilectes de Cuadra). I en aquell moment vaig descobrir allò que més em captivava d'aquella música: cada cop que l'escoltava hi trobava un matís diferent: un motiu amagat de l'oboè al *Quintet de vent*, la innocència de *Jocs*, el lirisme del solo de tenor d'*Improperia*, la tendresa de la *Tebior de Nadal*, el ritme d'*Acròbata fugaç* o l'expressivitat del solo de tenora d'*Al vol de l'amor*.

Des de petit, quan sentia el nom del Ricard tenia a la ment una persona sàvia, tranquil·la i disposat a fer tot el que calgués per la seva passió més gran: la música i la docència musical. Malauradament, la mort és un cop que estronca projectes i passions; tot i així, estic segur que des d'allà on ets, Ricard, continues vetllant pel món musical que tant havies estimat. I ho dic amb el convenciment d'algú que t'admira malgrat no haver-te pogut conèixer mai. Va per tu, *Richi!*

Ricard Cuadra i Camprubí (1951 – 1997)

“Compositor, pedagog, animador cultural i, per sobre de tot, amic dels seus amics, Ricard Cuadra ha estat una figura cabdal en el desenvolupament de l'activitat musical a tots els nivells a la Ciutat de Berga durant el darrer quart del segle XX.” Amb aquestes paraules s'inicien els apunts biogràfics de Ricard Cuadra en el disc compacte de les seves obres editat l'any 2004. És, potser, la manera que millor resumeix la vida d'aquest músic berguedà nascut el 8 de juliol de 1951 a la ciutat de Berga. Segon de quatre germans, visqué en el si d'una família humil del Carrer Buixadé.

De jove l'enviaren al seminari dels pares franciscans de Balaguer amb Antolí Barra, company de Cuadra durant tota la seva joventut. Al cap d'un temps, els acabaren expulsant i van haver de tornar a la seva ciutat, on Cuadra féu de cambrer a Queralt

primer, i més tard treballà a l'ambulatori fins el moment de la seva mort.

Sorprenentment, inicià els seus estudis musicals de gran, amb 18 anys, a Berga, a on cursà piano, trompeta i solfeig. Més endavant, continuà la seva carrera musical al Conservatori Superior de Música de Barcelona estudiant harmonia amb Carles Guinovart, fuga amb Josep Poch, composició i instrumentació amb Josep Soler i Manuel Oltra i trompeta amb Jaume Espigolé. A part, també anà a classes al Conservatori de Badalona.

El 9 de juliol de 1997, a Ricard Cuadra li foren diagnosticats uns problemes de salut que, després de diverses intervencions quirúrgiques durant el mes posterior, tingueren unes complicacions i li costaren la vida. El divendres 15 d'agost del 1997, per sorpresa de la societat berguedana, Ricard Cuadra morí, estroncant així tota la seva tasca com a músic, compositor, arranjador i recuperador de les músiques de la festa de la Patum de Berga.

Obra de Ricard Cuadra

Deixant a banda tots els arranjaments de música de la Patum, Ricard Cuadra va escriure, al llarg de la seva vida, les següents obres:

- **Improperia**, per a cor mixt, tenor solista, orquestra de cordes i orgue
- **Hores amigues**, per a cor mixt i piano
- **Acròbata fugaç**, per a quatre veus iguals i piano
- **Tebior de Nadal**, per a cor mixt a capella
- **Quintet de vent**
- **Quartet de corda** (*)
- **Sextet de vent** (*)
- **Jocs**, ballet infantil per a cobla i percussió
- **Al vol de l'amor**, sardana per a cobla

(*) Nota: El *Quartet* de corda i el *Sextet* de vent són dues obres inacabades de Ricard

Portada del CD enregistrat l'any 2004 per l'Orquestra Simfònica del Vallès, la Bellpuig Cobla i la Coral de l'EMMB

Cuadra trobades per l'autor d'aquest treball de recerca a l'arxiu familiar de la família Cuadra-Pons, on hi figuren els originals de les obres de Cuadra.]

La part central d'aquest treball ha estat l'anàlisi de les obres anteriorment esmentades; enregistrades en el CD "Ricard Cuadra: Obres" editat l'any 2004 per l'Orquestra Simfònica del Vallès, la Coral de l'Escola Municipal de Música de Berga i la Bellpuig Cobla.

Conclusions

Si ens fixem en les hipòtesis que vaig plantejar en iniciar la recerca, puc extreure'n les conclusions pròpiament dites, que són les següents:

- Pel que fa a la vida de Cuadra, puc afirmar la seva valuosa tasca en el desenvolupament de l'activitat musical a la Ciutat de Berga, ja sigui dirigint la Coral del Casal de la Gent Gran i la Cobla Ciutat de Berga, recuperant i arranjant moltes de les músiques de la Patum de les quals gaudim actualment, dirigint també l'Es-

Cuadra dirigint un dels Concerts de Patum que realitzà en vida

cola Municipal de Música i, òbviament, amb la seva gran aportació compositiva, per la qual penso que s'hauria de vetllar més.

- Alhora, també puc afirmar l'existència de dos estils diferenciats en la música de Ricard Cuadra:
 - El primer, present en la totalitat dels arranjaments que féu de les peces patumaires com ara *El Gegant Vell*, *Nans vells de Jaume Sala* o *La Patumaire* entre altres, representat per una visió tonal de la música sense complicacions harmòniques ni rítmiques. Aquest primer estil també es pot observar a l'obra per a cobla *Jocs*.
 - El segon, en canvi, està present a gairebé tota la seva obra pròpiament compositiva, a on busca certes dissonàncies (representades, en gran part, per l'abundància de tritons i intervals de segona) i crea una complexitat inexistente en l'estil anterior. Personalment, penso que aquest és l'estil que realment identifica a Ricard Cuadra, l'estil que ell se sentia més seu, influenciat

segurament per l'obra mística del seu mestre Josep Soler i per la música de cambra (com ara els dos quartets de corda o bé el sextet de vent *Joventut*) de Leoš Janáček.

Val a dir que no pretenc, de cap manera, considerar aquestes conclusions com a úniques: no hi hauria res que m'agradaria més com que algú, en un futur, es tornés a fixar en l'obra de Ricard Cuadra i hi pogués trobar tots els matisos que jo no he estat capaç de reconèixer o fins i tot extreure'n unes conclusions totalment diferents a aquestes. Per concloure, voldria afegir que he posat tot el meu saber i tota la meva passió en aquest treball per retre a Ricard Cuadra un homenatge més que merescut.

AUTOR: LLUÍS GUAL I GASULL
 TUTORA: QUERALT SANTANDREU I PAJEROLS
 INSTITUT GUILLEM DE BERGUEDÀ